

PRIVAT

Update

SVEA
EKONOMI

#1 2016

Semestertips:

s.3 **Fixa valutan hos Svea Ekonomi**

s.4 **Så får du råd med semestern**

s.8 **Det visste du inte om Frankrike och fransmännen**

s.11 **Glöm inte att byta dina gamla pengar mot nya**

SVEA
EKONOMIS
TIDNING
MED DE BÄSTA
RÅDEN FÖR DIN
PLÅNBOK

s.14 **Ekonomiexperten:**

STORA BOLÅN
skapar sårbarhet

s.12 **Vår digitala värld:**

**SÅ LÄR DU BARNEN
OM PENGAR**

Välkommen till Update Privat – tidningen för dig som vill få bättre koll på privatekonomin.

I DET HÄR NUMRET handlar det mycket om semestern som nu hägrar för många av oss. Just i år kanske många väljer tidig semester, eftersom fotbolls-EM hålls i ett av de stora turistländerna – Frankrike – redan i juni.

I TIDNINGEN får du också massor av tips på hur du bäst gör med valutaväxling, hur du undviker att bli bestulen på alla dina pengar och vad du kan passa på att göra när du ändå är exempelvis i Toulouse för att se på fotboll.

BLAND DET VIKTIGASTE med semester är hur du finansierar den. Privatekonomen Annika Creutzer ger några tips.

UTÖVER DET BJUDER vi också på flera artiklar om privatekonomi i allmänhet. Missa inte intervjun med ekonomen och forskaren Cecilia Hermansson, som reder ut om det finns en skuldbubbla i Sverige eller inte.

DET BÄSTA MAN KAN GÖRA för att undvika skuldfällor är nog att tidigt lära barnen om pengar. Du som har små barn eller barnbarn får goda råd i den här tidningen.

Trevlig läsning!

Lennart Ågren
Svea Ekonomis VD

GRAFISK FORM: PLAYGRAPHICS, JÖRGEN MEIN

Innehåll

#1 2016

3 Växla hemma mest praktiskt

4 Har du råd med semester?

Annika Creutzer, privatekonomisk expert, ger råd om hur man får råd med semester även om man inte har kunnat spara.

6 Restipset

Är du i Toulouse för att se matchen mellan Sverige och Italien – besök Carcassonne, staden med två världsarv.

7 Frågor och svar om Svea Ekonomis växlingskontor

7 I knipa på semestern

Western Union, världens mest kända företag för penningöverföring, kan bli din räddning på semestern.

8 Det visste du inte om Frankrike och fransmännen

10 Surfa och streama utomlands utan risk

Köp resevaluta hos Svea Ekonomi så får du appen Freedom till din smartphone. Helt gratis!

10 Svensken sparar trots 0 % i ränta

Nu har kontosalda passerat 1,5 biljoner kronor.

11 GLÖM INTE!

30 juni blir de gamla 20-, 50-, och 1 000-kronorssedlarna ogiltiga som betalningsmedel.

12 Lär små barn om digitala pengar

Här får du som förälder hjälp att tänka till.

14 Många svenskar sårbara

Hur farligt är det att ha stora lån? Den frågan diskuteras nu bland politiker och finanskunniga.

16 Id-kapning

Id-kapningar har exploderat i Sverige. Här är tips om hur du skyddar dig.

18 Sömlös kredittjänst

Self – ny tjänst från Svea Ekonomi ger konsumenten möjlighet att själv styra över sin kreditansökan.

VÄXLA HEMMA MEST PRAKTISKT

Det kontantlösa samhället är än så länge långt borta. När man reser vill de flesta ha sedlar med sig. Du kan växla till dig de flesta valutorna hos Svea Ekonomi.

Det finns många anledningar till att ha med sig fysiska sedlar på resan. En är säkerheten.

– Många är oroliga för att bli skimmade om de använder sitt kreditkort utomlands, säger Michaela Rohde på Svea Ekonomi.

De resvana tänker också på att de behöver pengar genast när de landar, för att köpa den första vattenflaskan eller den första bussbiljetten. Då känns det fel att stå där med enbart ett svenskt bankkort, särskilt om man har rest till en annan kontinent.

– Det är vanligt att exempelvis hotellen i Asien inte tar kort alls. Och i USA är säkerheten inte lika hög som i Sverige. Där drar man ofta kortet i en maskin utan pin-kod, säger Michaela Rohde.

Glöm inte dricks

Den som anländer till USA behöver dollarsedlar i flera olika valörer, gärna små. Taxichauffören väntar sig dricks, liksom dörrmannen på hotellet och städerskan.

– Dricksen är väldigt vanlig i många länder. Man kan känna sig helt bortkommen om man saknar kontanter till det, säger Michaela Rohde.

Fina sedlar

De som reser till Mellanöstern och Afrika brukar köpa med sig amerikanska dollar och begär då ofta att få så nya och oanvända sedlar som möjligt. Enligt Michaela Rohde beror det på att man i dessa länder kan få en bättre växlingskurs när man köper lokal valuta, om dollarsedlarna är fina.

Höga avgifter

En annan fördel med att växla in kontanter före resan är att man kan slippa de ofta höga avgifter som bankerna tar ut om man använder kortet utomlands. Det kan bli kostsamt att köpa sedlar och betala dem med kortet i andra länder. Och i en del länder tar den lokala banken ut en extra avgift om det kort som används är utfärdat av en utländsk bank. Som kund kan du därmed råka ut för dubbla avgifter.

Samtidigt är det inte smart att enbart ta sedlar med sig på resan. Genom att kombinera sedlar och kort sprider man risken om man utsätts för stöld eller om man tappar kort eller pengar.

Här är några valutatips inför resan:

- **Dela upp reskassan och ha en del i kontanter och en del på kort.**
- **Växla till sedlar hemma i Sverige, det är oftast billigast och mest praktiskt.**
- **Begränsa beloppet på kortet. Om du förlorar det kan bedragaren bara komma åt en mindre del av din reskassa. Koppla kortet till ett sparkonto, så att du själv kan föra över mer pengar om du behöver.**
- **Håll kort och pengar åtskilda för att sprida riskerna. Kortet i en ficka eller väska, sedlarna i olika fickor och väskor.**

SÅ FÅR DU RÅD MED SEMESTERN

Så här års får Annika Creutzer, privatekonomisk expert, ofta frågor om hur man får råd med semester även om man inte har kunnat spara. Här är hennes bästa råd.

Annika Creutzers första tips handlar om att bo billigt på sin semester. Det gör man antingen genom att anmäla sig till en bytessajt för semesterbostäder, eller genom att hyra ut sin bostad under några veckor.

–I båda fallen är det enklast att vända sig till en förmedling. Visserligen tar de en avgift, men fördelen är att man då slipper mycket av pappersarbetet och dessutom finns försäkringar.

En annan fördel är att förmedlingen också kontrollerar vem det är du hyr ut eller lånar ut din bostad till. Det är betydligt svårare att göra som privatperson.

Inte fritt fram

Men det betyder inte att det är fritt

fram att låna eller hyra ut sin bostad. Om du bor i bostadsrätt måste du kolla med föreningen vad som gäller. Hyr du ut din bostad återkommande riskerar du att förverka bostadsrätten, men då måste det handla om en verksamhet som liknar hotell.

Bor du i hyresrätt måste hyresvärden ge sitt godkännande, men om du sätter uthyrningen i system riskerar du att bli uppsagd.

Skatteåterbäringen är räddningen för många

Men att bara fixa ett billigt boende räcker inte för en lyckad semester. Det går ju ofta åt mer pengar när man är ledig än när man arbetar, och det är inte alla som har haft möjlighet att spara.

För många blir skatteåterbäringen räddningen. Men den som inte har skattepengar att vänta kan hitta gömda tillgångar hemma.

–Rensa i förråd och garderober och sälj. Men inte skidor och tjocka overaller, så här års ska man sälja sådant som andra kan behöva på sin semester, lyder Annika Creutzers råd.

Fritidsprylar som du inte längre använder kan någon annan behöva. Cyklar går ofta lätt att sälja, liksom naturligtvis kläder som barnen vuxit ur och leksaker som inte längre används. Hyr ett bord på loppis och sätt igång, eller lägg ut på Blocket eller Tradera.

Fråga vänner och kollegor om råd

Annika Creutzer tycker att man gärna kan vara öppen med att man inte har råd att resa på semestern. Det kan i själva verket vara en möjlighet.

–Berätta för dina kollegor hur det ligger till och fråga om någon på

jobbet har någon idé. Kanske har någon kollega en sommarstuga där du kan vara husvakt på tider de själva inte är där? Många tycker det är tryggt att låna ut stugan till någon man känner i stället för att hyra ut till okända, säger hon.

Umgås med barnen

Tänk också på att barn faktiskt inte tävlar med varandra i den utsträckning som vuxna tror. Det allra enklaste kan ibland vara det som barnen tycker bäst om på hela sommaren. Till exempel att sova i tält.

–Det finns många undersökningar som visar att barn allra helst vill vara med sina föräldrar på semestern, inte resa långt eller jaga häftiga upplevelser.

Ta semestern på kredit

Att betala resan på kredit med räntefria månader kan vara ett alternativ – förutsatt att du klarar att betala av lånet under den räntefria perioden. Tänk också på att det kan tillkomma uppläggningsavgifter och aviseringsavgifter som försämrar kalkylen.

–Håll koll på när inbetalningarna ska göras innan du reser. Missar du en inbetalning kan det bli dyrt, säger Annika Creutzer.

Pantbanken

En bank som man inte alltid tänker på är pantbanken. Låt vara att räntan kan bli hög, men du riskerar inte att hamna i Kronofogdens register om du

missar att betala. Det du förlorar är föremålet du har pantsatt.

För den som tycker att det är pinsamt att gå in på en pantbank finns det numera möjlighet att låna via webben. Du kan beställa en så kallad värdepåse från pantbanken, packa ner dina föremål och skicka in. Pantbanken värderar och sätter in pengarna på ditt konto. Påsen är försäkrad.

–Pantbanken ska man låna av i högst tre månader. Med den höga räntan rekommenderar jag inte längre lån. Men för den som till exempel får vänta på sin skatteåterbäring till augusti kan det vara ett bra sätt att skaffa pengar till semestern, säger Annika Creutzer.

ILLUSTRATIONER: ANNA WINDBORNE

Annika Creutzer,
nationalekonom och
privatekonomisk expert.

Restipset

Miss inte staden med TVÅ VÄRLDSARV

Du som befinner dig i Toulouse den 17 juni för att se matchen mellan Sverige och Italien – passa på att besöka Carcassonne, staden med två världsarv.

MEDELTIDSSTADEN, som ligger bara en timmes bilresa från Toulouse, reser sig mäktigt över slätten med sina

dubbla ringmurar, tinnar och torn. I solnedgången färgas hela staden i guld – det är som att ha hamnat i en saga av Disney.

INNANFÖR MURARNA möter man ett gytter av restauranger, barer, fik och gatuförsäljare. Och så har det varit sedan romartiden då de första fästningsbyggena anlades.

STADSKÄRNAN står på Unescos världsarvslista sedan 1997, och året innan sattes Canal du Midi upp på listan. Kanalen förenar Atlanten med Medelhavet och rinner rakt igenom Carcassonne.

CANAL DU MIDI är just nu omdiskuterat på grund av att hundratusentals av de vackra plataner som kantar den, är på väg att dö av en otäck svampsjukdom. Över 13 000 sjuka träd har fällts de senaste tio åren.

Frågor och svar om Svea Ekonomis växlingskontor

Svea Ekonomis valutaexpert Michaela Rohde svarar på kundernas vanligaste frågor:

Har Svea Ekonomi alla valutor?

Vi har de 50 vanligaste. Topp tre är euro, US dollar och brittiska pund, som är vanliga året runt. Bland säsongsvälutorna är thailändska baht vanligast på vinterhalvåret, medan turkiska lira har varit stort under sommaren tidigare år. I mitten av förra sommaren stod euro, US dollar och turkisk lira för 85 procent av all valutaväxling.

Vilka är de vanligaste resmålen i år?

De stora resmålen där man använder euro är i år Frankrike och Mallorca som fått ett uppsving. Men även Kroatien är fortsatt populärt, där använder man valutan kroatisk kuna som Svea Ekonomi handlar med. Det pratas om Sardinien men även att Grekland kan bli populärt i sommar. Turkiet har mattats av – kanske av politiska orsaker.

Måste man beställa valuta i förväg hos er?

Vi har det mesta på kontoren. Men om man är många som reser tillsammans eller vill ha en större summa kan det vara smart att höra av sig i förväg via telefon, mail eller besöka ett av våra kontor. Då undviker du att just din valuta tar slut. Det tar högst tre arbetsdagar för oss att ta in de sedlar du beställer.

Tips: Glöm inte ladda ner en valutaomvandlare till din smartphone! Välj mellan flera där du vanligen laddar ner appar. Det finns även en valutaomvandlare på exchange.svea.com.

KRIS? FIXA KONTANTER SNABBT

Svea Ekonomi är ombud för Western Union, världens mest kända företag för penningöverföring. Det kan bli räddningen om du hamnar i knipa på semestern.

Om du råkar ut för något på resan som gör att du står helt utan pengar, kan du få hjälp. Så här gör du:

RING NÅGON ANHÖRIG I SVERIGE, be denna bege sig till närmaste växlingskontor. Personalen där letar då rätt på det Western Union-ombud som är närmast där du befinner dig. Gå dit.

UNDER TIDEN SÄTTER DIN ANHÖRIGE IN DE PENGAR du behöver och tar fram en kod som du får. Du anländer till det lokala Western Union-ombu-

det, legitimerar dig, uppger koden och ombudet betalar ut pengarna.

ALLT DETTA GÅR PÅ NÅGRA MINUTER utom på några platser i världen, där det kan ta max 24 timmar.

OM DU ÄVEN BLIVIT AV MED DINA LEGITIMATIONSHANDLINGAR? Då blir det svårare. Ta kontakt med närmaste svenska ambassad eller konsulat för att få hjälp. Ett bra tips är att i den mån det går – förvara pass, pengar och mobiltelefon åtskilda för att sprida riskerna.

• Fotnot Western Union har 500 000 ombud i 200 länder. Förra året flyttades 150 miljarder dollar (ofattbara 1 230 miljarder kronor) mellan ombuden.

Äntligen semester!

Det visste du *inte* om FRANKRIKE och FRANSMÄNNEN

Fotbolls-EM i juni drar turister till Frankrike. Men vad är det egentligen för land? Här är svaren på några frågor du alltid har undrat över.

10 EM-städer

Frankrike ligger på topp tio-listan över turistmål för svenskar. I år väntas en ökning av antalet resor tack vare EM i fotboll, som pågår 10 juni – 10 juli. Matcherna spelas i tio städer:

Saint-Denis

Lens

Bordeaux

Marseille

Paris

Nice

Lille

Toulouse

Lyon

Saint-Etienne

Vad är Frankrike egentligen? Inte så enat som man tror. Liksom Italien består Hexagonen, som fransmännen själva kallar sitt land, av ett antal regioner. Flera försöker hävda självständighet och har egna språk. Bretagne, till exempel. Här talar man fortfarande bretonska, ett keltiskt språk. Det finns ytterligare fyra områden där man talar keltiska – alla ligger i Storbritannien. Det är alltså Bretagne som är Lillbritannien.

Paris var enligt Mastercard Global Destination Cities världens tredje mest besökt stad 2015, efter London och Bangkok. Och ingen Paris-semester är komplett utan minst ett glas champagne. Man beställer ofta per glas, en "flûte de champagne", vilket betyder flöjt. Man kan fråga sig varför just det vinet av alla är så mycket mer uppskattat än andra. Bortsett från den (troligen osanna) historien om hur munken Dom Perignon uppfann metoden att jäsa vinet två gånger, beror det mycket på vädret. Champagne är ett geografiskt område med två speciella egenskaper: Det ligger i norra Frankrike, egentligen alltför långt norrut för att man ska kunna producera bra vin. Och jordarna är kalkhaltiga, vilket gör att vinstockarna måste skicka sina rötter långt ner i jorden för att hämta näring. Kort sagt - vinstockarna har det svårt, och ju svårare de har det, desto godare blir vinet.

Mångkulturellt att föredra

Under 2015 var Frankrike föremål för två blodiga islamistiska terrorattentat. Det

är lätt att tro att händelserna skulle få fransmännen att sluta sig samman i ett främlingshat, men det är precis tvärtom. Enligt opinionsmätningar som genomförts av den franska organisationen för mänskliga rättigheter, CNCDH, har fransmännen aldrig varit så toleranta som efter terrorn. Experter förklarar det med att händelserna har fått fransmännen att fundera över sin syn på sig själva och världen. Och de har kommit fram till att de helst vill leva i ett mångkulturellt samhälle.

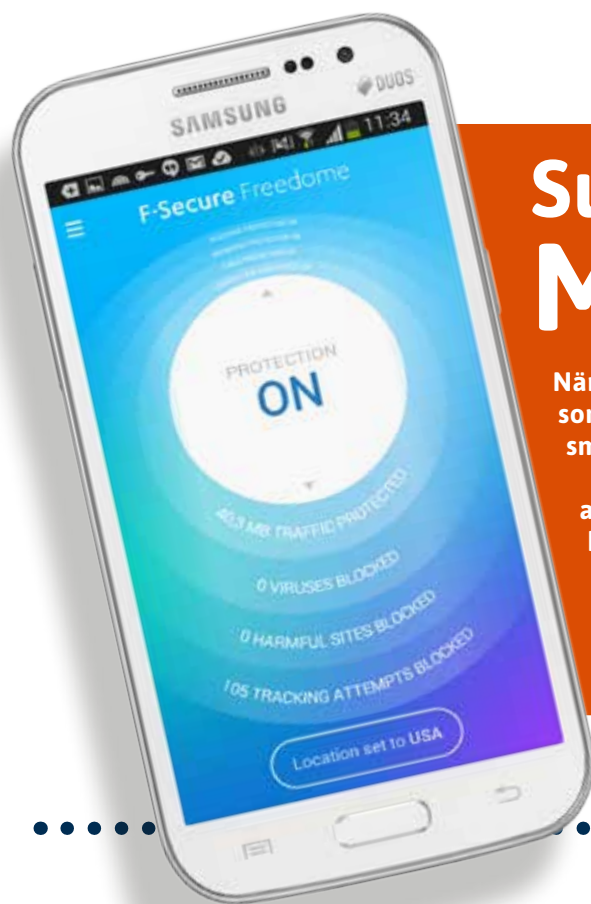
Monsieur Normal

François Hollande är Frankrikes minst populära president någonsin. Han anses sakna den värdighet som Mitterrand eller Chirac hade. Där tidigare presidenter självklart tilläts ha älskarinnor utan att fransmännen hade synpunkter, är det skillnad för Hollande, eftersom han inte har skött det snyggt. Droppen kom när han sågs åka till sin älskarinna på moped, iförd hjälm. Fransmännen vill inte ha någon "Monsieur Normal" (läs tönt) i Elyséepalatset. Till råga på allt var Hollande inte gift med den ordinarie partner som han var otrogen mot. Vilket gav fransmännen ytterligare huvudbry: Om det finns en sambo och en älskarinna, vem är då Frankrikes första dam?

Något svar finns inte, men det kanske löser sig nästa år när det är dags för presidentval i Hexagonen.

”François Hollande är Frankrikes minst populära president någonsin. Droppen kom när han sågs åka till sin älskarinna på moped, iförd hjälm. Fransmännen vill inte ha någon "Monsieur Normal" (läs tönt) i Elyséepalatset.”

Surfa utomlands MED NY APP

När du köper resevaluta hos Svea Ekonomi får du en kod som gör att du kan ladda ner appen Freedom till din smartphone. Helt gratis!

Med appen surfar du säkert på öppna wifi-nätverk, alltså utan risk att någon "skuggar" dig. Du kan också komma åt svenska streaming-tjänster utomlands, exempelvis SVT Play.

Kom in på ett av Svea Ekonomis växlingskontor inför resan och hämta din kod!

SVENSKARNA SPARAR – och får 0 ränta hos storbankerna

SBAB konstaterar att det inte verkar finnas någon hejd på de svenska hushållens kontosparande.

Nu har kontosaldona passerat 1,5 biljoner kronor.

Men hela 65 procent av svenskarna fortsätter att spara sina surt förvärvade slantar på nollräntekonton hos storbankerna.

Hos Svea Ekonomi får du, från och med 15 juni 2016, 0,70 procents ränta på ett vanligt sparkonto och 1,0 procent på kapitalkontot. Se över ditt sparande!

Källa: SCB och SBAB

GLÖM INTE:

hög tid
att byta
gamla
pengar
mot nya

Den 30 juni blir de gamla 20-, 50-, och 1 000-kronors-sedlarna ogiltiga som betalningsmedel.

Men fram till den 31 augusti kan du fortfarande lösa in sedlarna på något av Svea Ekonomis växlingskontor. Då kan du byta gamla pengar mot nya rent fysiskt men även få dem insatta på ett bankkonto.

Svea Ekonomi är en av få aktörer som ger den möjligheten. Hos vanliga banker riskerar du att mötas av kalla handen, eftersom de sedlar du lämnar in endast sätts in på ett konto i just den banken. Flera banker har ju dessutom slutat med kontanthantering.

Därför är det nu hög tid att kolla i alla skrymslen, vrår och madrasser och se till att du växlar in dina gamla sedlar.

NÄR DE FÖRSTA sedelbytena är genomförda väntar nästa fas. Den 3:e oktober 2016 kommer nya 100- och 500-kronors-sedlar. Då lanseras även de nya mynten 1-kronan, 2-kronan och 5-kronan.

EFTERLYST!

Överlämnas senast 30 juni

Efter den 30 juni 2016 blir de äldre 20-, 50- och 1000-kronorssedlarna ogiltiga. Betala med dina sedlar eller sätt in dem på bankkonto i tid.
Läs mer på riksbank.se/kollapengarna

LÄR SMÅ BARN OM DIGITALA PENGAR

När världen blir mer digitaliserad blir den också mer abstrakt. Hur lär man då barnen att handskas med pengar? Här får du som förälder hjälp att tänka till.

5

tips om barn och pengar

1 Ha sedlar och mynt hemma.

2 Låt barnen spara i sparbössa.

3 Ge barnen konkreta pengar som belöning och veckopeng.

4 Glöm inte att låta barnen använda pengarna. Att de tar slut är en viktig lärdom.

5 När barnet blir lite äldre (7 år): Ladda betalkort med små summor och låt barnen använda kortet tills pengarna är slut.

En liten pojke får en glass av sin mamma i affären. Men han får inte äta glassen förrän hans mamma har stoppat in ett kort i en maskin. När pojken vill ha en helikopter till sitt lego blir det nobben: Pengarna är slut!

Hur ska en sexåring förstå det? Några sedlar har han aldrig sett. Mammans plånbok innehåller bara plastkort och när hon flyttar pengar mellan konton med sin mobil har pojken ingen aning om vad som sker.

Ändå är det viktigt att lära barn vad pengar är, och det är bäst att börja tidigt. Förskolläraren Yusuf Özbek, som arbetar på Pysslingen i Råcksta, har många tankar kring det. Det han har kommit fram till är kanske överraskande:

Riktiga pengar

–Förmågan till abstrakt tänkande skiljer sig väldigt mycket mellan barn. Som förälder måste man alltså börja med konkreta sedlar och mynt.

Se till att du har "riktiga" pengar hemma och använd dem. Till exempel genom att leka affär med barnen eller ge dem uppgifter som du betalar dem för.

Det är alltså gammeldags metoder som gäller. Spara i spargris är en väg, så att barnen känner tyngden av kapitalet som växer. Men det allra viktigaste är något annat:

–Barnen måste få använda pengarna, så att de märker att de tar slut. Låt dem köpa godis eller saker de uppfattar som värdefulla. Det ger en

känsla inte bara för pengarna, utan också för deras värde, säger Yusuf Özbek.

Han får fullt medhåll från utvecklingspsykologen Kari Trost, som forskar i ämnet på Stockholms universitet.

Osynliga pengar

–I forskningen har vi redan märkt att de som är tonåringar i dag har större problem med pengar än vad som var fallet för tio år sedan. Pengarna har blivit osynliga, ändå kan man använda dem dygnet runt.

Liksom Yusuf Özbek trycker hon på vikten av att lära barnen att pengarna tar slut, plastkortet är ingen ousynlig källa.

Abstrakt tänkande

På förskolan arbetar Yusuf Özbek med att lära barnen abstrakt tänkande i en aspekt: Tid.

–Vi upprepar saker som "nu är det tio minuter kvar". Eller "om en halvtimme är det mat" och liknande. Så småningom får barnen då grepp om hur lång tiden är.

Tid och pengar har en naturlig koppling, menar han. En övning hemma skulle kunna vara att om barnet ägnar en viss tid åt en uppgift, belönas det med en viss summa.

Anpassa dig

–Men driv det inte för långt. Risken finns att barnet senare i livet alltid tror att pengar är den enda belöningen. Känn ditt barn och anpassa dig, säger han.

*”Förmågan till abstrakt tänkande skiljer sig väldigt mycket mellan barn. Som förälder måste man alltså börja med konkreta sedlar och mynt.”
säger Yusuf Özbek*

EKONOMIEXPERTEN OM SKULDERNA:

STORA BOLÅN gör många svenskar SÅRBARA

Hur farligt är det att ha stora lån? Den frågan diskuteras nu bland politiker och finanskunniga. Update Privat ställde frågan till Cecilia Hermansson, som forskar om hushållens finansiella beteende på KTH.

Cecilia tycker att politikerna borde sänka reavinstskatten, återinföra fastighetsskatten och se till att det byggs mer bostäder.

Innan Cecilia Hermansson började forska på Kungliga Tekniska Högskolan, var hon chefekonom på Swedbank. Hon har fortfarande kvar en deltidstjänst där.

Man brukar tala om att det finns en skuldbubbla i Sverige, och att det kan bli farligt för ekonomin om den brister. Vad tror du?

– Jag vill hellre använda ordet sårbarhet. Som privatperson kan man tänka: Om räntorna skulle stiga, eller om jag förlorade jobbet eller om värdet på huset jag köpte för lånet plötsligt sjunker – hur klarar jag mig då?

Statistiken säger att skulderna hos den del av befolkningen som har lån ligger på omkring 340 procent av inkomsterna. Är det allvarligt mycket?

– Hälften av alla hushåll har inga lån alls. Och av den andra hälften är det många som har en betydligt högre skuldkvot än 340 procent. Det gäller framförallt höginkomsttagare i dyra områden i storstäderna. De är också mest sårbara om något skulle hända.

Nu talar politikerna om att införa ett tak för skuldkvoten på 600 procent. De har redan infört lånetak och amorteringskrav och diskuterar att sänka ränteavdragen. Vad får det för effekter?

– Att unga får väldigt svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Allt det du räknar upp ovan har införts därför att det saknas bostäder. Så i stället för att öka utbudet försöker politikerna

ILLUSTRATIONER: ANNA WINDBORNE

bromsa efterfrågan för att dämpa priserna. Men resultatet blir att folk inte kan skaffa sig en bostad. Det är dåligt för tillväxten i hela Sverige.

Vad borde politikerna göra i stället, tycker du?

– Om de sänker reavinstskatten, återinför fastighetsskatten och ser till att det byggs mer bostäder och då även hyresrätter, skulle de som bor i villor och bostadsrätter se det som lönsamt att flytta. Det skulle ge större rörlighet på marknaden.

Hur stor är risken för höjd ränta, arbetslöshet och prisfall på fastighetsmarknaden?

– Räntan måste ju stiga någon gång, men det ser inte ut att bli snart. Arbetsmarknaden är god just nu, men bara för vissa grupper. Och vad gäller risken för prisfall på husmarknaden

– om efterfrågan förblir hög hålls priserna uppe. Å andra sidan kan skuldkvotstak och amorteringskrav verka dämpande.

Ger bankerna lån alltför lättvindigt?

– Ser man till statistiken känns det inte bra. Huspriserna stiger nu med omkring 7-8 procent per år, och kreditgivningen med ungefär lika mycket. Normalt borde siffrorna ligga på 3-4 procent. Men bankerna kan inte sluta ge lån, då faller allt samman. Det är Riksdagen som måste stötta med att ändra skattesystemen och se till att byggandet ökar.

Är hushållen slarviga och tar för stora lån?

– De flesta lånar till bostad. Det finns inte mycket som tyder på att de tar för stora konsumtionslån eller kortkorts-lån.

RÄKNA UT DIN EGEN SKULDKVOT

Så här räknar du ut din egen skuldkvot: Totala skulder/totala årsinkomster efter skatt. Snittresultatet för dem som har skulder blir ungefär 3,4. Det innebär att skulden är 3,4 gånger så stor som inkomsten, alltså 340 procent.

Vissa ekonomer uppger att den genomsnittliga skuldkvoten i Sverige ligger på cirka 170 procent. Men då har de räknat med den halva av befolkningen som inte har några skulder alls.

Obs att det här sättet att räkna inte tar hänsyn till tillgångar. Det innebär att om du har skulder på 2 miljoner på ditt hus, men huset är värt 6 miljoner, syns inte det värde som överstiger skulden i skuldkvoten.

FÖRÄNDRINGAR PÅ GÅNG

Regering och Riksbank anser att svenskarna har för stora skulder. De genomför därför förändringar för att bromsa skuldbördan. Här är några viktiga begrepp:

- **Lånetak.** Infört för några år sedan. Nya lån får inte överstiga 85 procent av bostadens värde. Resterande 15 procent måste du lägga in själv när du köper bostad.

- **Amorteringskrav.** Införs 1 juni. Nya bolånetagare måste amortera ner lånen till 50 procents belåningsgrad. Först ska lånen amorteras med 2 procent per år ner till 70 procents belåning. Därefter med minst 1 procent om året till 50 procent.

- **Skuldkvottak.** På diskussionsstadiet. I en intervju i Dagens Industri i maj, säger Finansinspektionens chef Erik Thedéen att hans utgångspunkt är skuldkvottak på 600 procent (skulden får inte vara högre än sex nettoårslöner). Men det kräver riksdagsbeslut.

SKYDDA DIG MOT ID-KAPNING

Antalet id-kapningar har exploderat i Sverige. Hos UC har antalet personer som begärt att få sitt personnummer spärrat stigit med 300 procent på fem år.

Om en bedragare kommer över ditt personnummer är det fritt fram att ta lån i ditt namn, handla på internet och köpa varor på postorder. Ditt liv kan bli riktigt jobbigt. Det första du måste göra är att spärra ditt personnummer hos kreditupplysningsföretaget UC eller någon annan aktör. Då kan bedragarna inte längre göra affärer i ditt namn.

Ett av de vanligaste sätten som bedragarna använder är att när de har fått ditt personnummer, beställer de ett kreditkort i ditt namn från din bank. Sen väntar de på att kortet kommer i brevlådan och tar kuvertet själva – utan att du vet om något alls.

Bankerna är fortfarande generösa när det gäller att stå för de kostnader som uppstår när någon har kapat din identitet och använt ditt kort i ditt namn.

–Men om bedragaren har hunnit använda ditt kreditkort många gånger och/eller tagit privatlån, tar det mycket tid och möda att ta kontakt med alla företag och banker för att tala om att det inte är du själv som står bakom beställningarna.

Det säger Siri Bengtsson, som är affärsområdeschef för privat-tjänster på UC.

Storstäderna mer medvetna

Antalet spärrade personnummer har stigit kraftigt de senaste åren. UC:s statistik pekar på en uppgång med 300 procent på fem år. Mellan 2014 och 2015 var ökningen störst i

Gävleborg, Västmanland och Örebro. Men i Stockholms och Skånes län sjönk antalet personspärrar med 8 respektive 9 procent. Det är positiva siffror.

–Ja, det visar att människor i storstadslänet har blivit mer medvetna om problemet, skyddar sig bättre och att det ger effekt, säger Siri Bengtsson.

Om du upptäcker att din identitet har blivit kapad eller om du har blivit bestulen eller har tappat ditt id-kort, är det viktigt att du ringer UC eller en annan aktör för att spärra ditt personnummer. Då kan bedragaren inte längre använda sig av det. Det är bra, men det finns också nackdelar.

–När någons personnummer är spärrat kan ingen ta kreditupplysning på den personen. Det gör att man själv inte heller kan nät-handla, eftersom många webbutiker tar upplysning på sina kunder innan de säljer varor. Man kan heller inte ta banklån eller ansöka om kreditkort. Det finns även arbetsgivare som i vissa fall tar en kreditupplysning i samband med en anställningsprocess, säger Siri Bengtsson.

Kringskuren tillvaro

Tillvaron blir alltså ganska kringskuren innan spärren hävs. Man häver sin spärr genom en blankett som skickas ut till folkbokföringsadressen.

–Hävningen är en procedur som tar några dagar, eftersom vi måste skicka dokument per post. Så står man inför att köpa en bostad och det är bråttom, då kanske man måste avstå, säger Siri Bengtsson.

Siri Bengtsson, affärsområdeschef för privat-tjänster på UC

Så här förebygger du id-kapning

Sätt lås på brevlådan så att ingen kan vittja den när du inte är hemma. Det gäller även i flerbostadshus.

Kasta inte personlig information i soporna eller tidningsinsamlingen. Brev där ditt personnummer eller kontonummer finns med ska helst strimlas eller brännas.

Spärra dina kort för internetköp och utlandsköp. Det brukar vara enkelt att göra på internetbanken. När du själv ska handla på nätet låser du bara upp spärren tillfälligt.

Lämna aldrig ut kort- eller kontouppgifter om du inte är bombsäker på vem mottagaren är. Banker, myndigheter och kortutgivare begär aldrig sådana uppgifter via mail.

Kolla alla kreditupplysningar. Om du får brev om att någon har begärt kreditupplysning på dig, kontrollera att det verkligen avser något som du har beställt eller köpt. Annars måste du kontakta kreditupplysningsföretaget.

Var försiktig när du använder wifi, exempelvis på hotell, flygplatser och caféer. Vem som helst kan sätta upp en kopia av ett äkta nätverk för att logga allt du gör och kopiera dina lösenord.

Så vet du om din identitet är kapad

Du får meddelanden om att en kreditupplysning som du inte känner igen är tagen på dig.

Du får samtal, brev eller sms om varor du inte har beställt.

Du får fakturor och inkassokrav för sådant du inte har beställt.

Du får papper från banken du inte känner igen.

Du ser underliga uttag på ditt kontoutdrag.

Du får ansökningsblanketter om lån du inte har sökt.

Du får oväntat avslag på lån du vill ta.

Ett okänt mobilnummer är registrerat på dig.

Du får ingen post längre. Eller du får ett meddelande om adressändring trots att du inte ska flytta.

Källa UC

Källa: Stöldskyddsföreningen

Orolig? Skaffa en försäkring

Det går att försäkra sig mot det mesta, och även mot id-kapning. UC Id-skydd är en bevakningstjänst med tillhörande försäkring som kostar 69 kronor i månaden.

Tjänsten gör att du får sms och mail-besked när någon tar en kreditupplysning på dig, och du får också veta om någon har försökt att ställa en fråga om dig, trots att personnumret är spärrat.

–När du märker att dessa "försök till fråga" avtar, kan du anta att faran är över, och då kan du häva bedrägerispärren, säger Siri Bengtsson på UC.

Om din identitet ändå blir kapad, får du hjälp av UC att reda upp situationen. UC tar då alla kontakter med banker och butiker som behövs och du slipper göra det själv. Uppstår kostnader som du själv måste stå för, kan försäkringen träda in med max 100 000 kronor.

LANSERAR SÖMLÖS KREDITTJÄNST

En ny tjänst med namnet Self har lanserats av Svea Ekonomi. Den effektiviserar flödet mellan olika köpkanaler och ger konsumenten möjlighet att själv styra över sin kreditansökan. Ett kreditköp kan enkelt initieras på webben för att sedan slutföras i butik, eller vice versa.

ILLUSTRATIONER: ANNA WINDORNE

En smidigare betallösning

Tjänsten Self från Svea Ekonomi förenklar köpprocessen och skapar en smidigare kreditansökan för konsumenten. Traditionellt sker kreditgivningsprocessen i fysisk butik, i samarbete mellan konsumenten och sälj företaget. Genom den nya tjänsten förenklas kredit- och betalprocessen och görs mer konsumentinriktad.

- Efterfrågan från våra sälj företag och konsumenter har länge varit att ta fram en produkt där jag som konsument, kan sköta min egen kreditansökan och där våra sälj företag kan fokusera på att sälja sina produkter och tjänster snarare än att erbjuda betalalternativ. Self är denna plattform, säger Nanna Kärsrud, produktägare för Self på Svea Ekonomi.

Konsumenten äger processen

Den stora skillnaden med tjänsten är att konsumenten kan äga processen själv, vilket namnet antyder. Själva syftet är att förenkla för konsumenten och ge möjlighet att själv bestämma om sin finansiering och sina betalval. Det ligger en frihet i att kunna gå direkt till möbelbutiken, byggvaruhuset eller resebyrå och veta säkert att man kan köpa en viss produkt, eftersom man redan har löst finansieringen på förhand.

- Konsumenten kan redan från början ta reda på om det är möjligt att handla på kredit eller inte. Med vår tjänst får konsumenten full insyn i sina möjligheter gällande finansieringen, säger Nanna.

Tjänsten är utformad på så vis att konsumenten själv hemma, via sin mobiltelefon eller i butiken kan skapa ett kreditutrymme hos Svea Ekonomi. Sälj företaget kan sedan enkelt hålla koll på status gällande köp och leveranser och därmed ge en bättre köppplevelse för konsumenten. Svea Ekonomi har märkt av att konsumenternas behov och önskemål idag alltmer kretsar kring frihet och valmöjligheter, och att många uppskattar att kunna förbereda så mycket som möjligt på förhand, för att göra kontakten med butiken enklare och mer effektiv.

Sömlöst flöde mellan olika kanaler

Self bidrar dessutom till att kombinera det bästa av två världar: det personliga mötet i fysisk butik med e-handels flexibilitet. Många konsumenter vill kunna planera sina inköp online och jämföra priser, leveranstider och betalningsmöjligheter. Med Self kan butiker och kedjor som har primärt fysiska butiker men även en site för e-handel erbjuda sina kunder att undersöka möjligheterna till kreditfinansiering direkt via hemsidan, innan ett köp genomförs.

Self skapar på så vis ett sömlöst flöde mellan alla kanaler. Konsumenter kan både initiera och avsluta transaktioner via flera olika kanaler och enheter: platta, mobil, dator och fysisk butik. Man kan spana in en produkt i webbutiken, göra en preliminär beställning, men avvakta med att signera betalningen. Det skapas då en order eller ett kreditkontrakt som ligger vilande och väntar på signering. Butiken får en notis om att en order är lagd och kan förbereda

köpet. Konsumenten kan sedan i lugn och ro avsluta köpet antingen i fysisk butik eller på någon av sina mobila enheter.

Self använder uteslutande Mobilt BankID som autentiserings- och signeringsmetod, vilket underlättar för användningen av olika enheter och kanaler. Mobilt BankID innebär både hög säkerhet och användarvänlighet.

Förenklar även för handlaren

För butikernas del ligger de stora fördelarna i att betalval och kreditprocesser inte försvårar försäljningen utan förenklar den och i att lösningen är just sömlös – en lösning för samtliga kanaler. Via Säljfinans som tillhandahåller Self, kan handlaren se om en konsument inte har avslutat en ansökan, och följa upp ordern för att avsluta ett pågående köp. Det gör det enkelt att låta kunden gå hem och fundera, utan att för den sakens skull släppa kontakten helt och hållet och riskera att tappa kunden.

Utöver att hanteringen av ordrar och krediter kan ske i Svea Ekonomis gränssnitt, kan transaktionerna hanteras i sälj företagets egna kassasystem eller fysiska betalterminaler.

- Vi tror att den här tjänsten kan fånga upp många sälj företag som är intresserade av att jobba med extern finansiering och betal lösningar som ett stöd i säljprocessen snarare än som ett hinder i densamma. En flexibel lösning som Self kan locka fler konsumenter till en viss butik och därmed öka försäljningen, säger Jan Frödén, affärsområdeschef Säljfinans på Svea Ekonomi.

● Svea Ekonomi

● Svea Ekonomis
växlingskontor

Välkommen att besöka
något av våra växlings-
kontor. Observera att
huvudkontoret ej har
kundmottagning.

Huvudkontor:

Besöksadress:

Evenemangsgatan 31
Telefon: 08-735 90 00
Fax: 08-735 42 09

Postadress:

169 81 Solna
www.sveaekonomi.se
info@sveaekonomi.se
Org. nr: 556489-2924

Valutaväxling

och övriga tjänster sker
på växlingskontoren

